

Handboek NVT

Leeswijzer Taalleesland
Nederlands voor het basisonderwijs
op Aruba (klas 3-klas 6)

Leerjaar 5

Thema 3

Ik begrijp er niets van!

Werkboek 3

Woordenschat

begrijpen: *Begrijpen* betekent: snappen, weten wat iemand bedoelt.

communiceren: Als we *communiceren* dan praten we met andere mensen of we schrijven met hen.

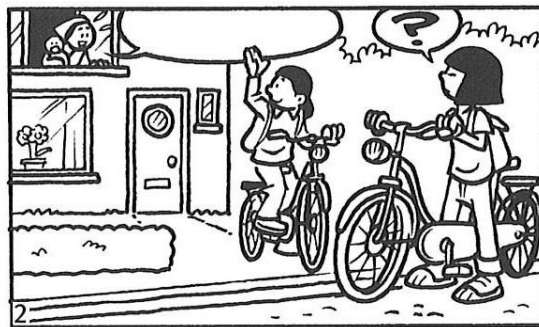
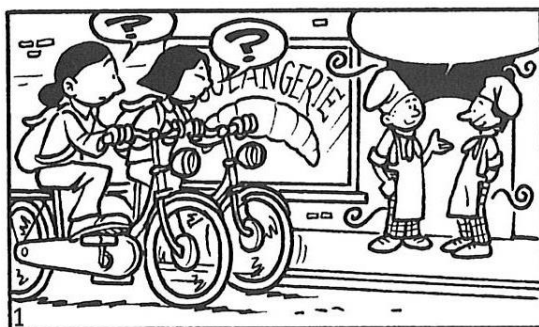
mondelijke vaardigheid: *Mondelijke vaardigheid* is hoe je iets kunt vertellen.

schriftelijke vaardigheid: *Schriftelijke vaardigheid* is hoe goed je iets kunt opschrijven. Raymond schrijft mooie verhalen, hij heeft een heel goede *schriftelijke vaardigheid*.

verstaan: *Verstaan* betekent: goed kunnen horen (luisteren) en begrijpen wat er wordt gezegd.

1

Mey Li heeft Angelique vanmorgen opgehaald om samen naar school te fietsen. Hieronder zie je hoe het is gegaan. Maar ... alle plaatjes staan door elkaar. Kijk maar.

Lees wat Mey Li vertelt.

Schrijf het nummer van het goede plaatje onder de tekst.

- 1 Toen ik Angelique vanmorgen ophaalde, riep haar moeder iets uit het raam. Ik begreep er niets van. Angelique zei dat haar moeder Nederlands spreekt. Dat begrijp ik niet zo goed, maar zij wel.

- 2 Daarna reden we langs een druk kruispunt. Er reed net een grote vrachtwagen voorbij. Ik wilde tegen Angelique zeggen dat het zo'n lawaai was, maar ze verstond me niet. Door het lawaai, haha.

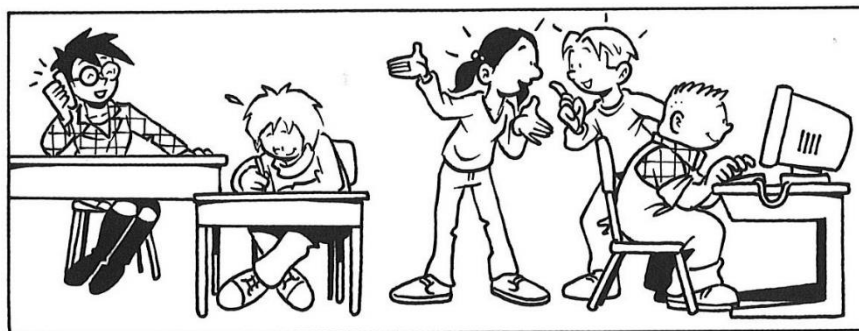
- 3 Toen zijn we langs de Portugese bakkerij gefietst. De bakker zei iets tegen zijn collega. We verstonden hem wel, maar we begrepen er allebei niets van. We spreken namelijk geen Portugees. Het rook wel erg lekker in de bakkerij!

- 4 We reden het schoolplein op. Daar stonden Karina en Harold op ons te wachten. Harold wilde iets aan mij vragen, maar toen ging de bel.

Woordenschat**2**

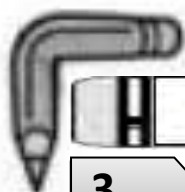
Klas 5 is druk aan het communiceren. Kijk maar!

1. Klas 5 is aan het communiceren? Waarom?
- omdat de kinderen in klas 5 stil zijn en voor zichzelf werken
 - omdat de kinderen in klas 5 met niemand contact willen hebben
 - omdat de kinderen in klas 5 met andere mensen praten of schrijven
 - omdat de kinderen in klas 5 lezen en schrijven

Lees de zinnen en zet een streep door het foute woord.

2. Juf Mirta zit te telefoneren.
Dat is schriftelijke/mondeline communicatie.
3. Siegfried zit te e-mailen.
Dat is schriftelijke/mondeline communicatie.
4. Lucio schrijft een brief.
Dat is schriftelijke/mondeline communicatie.
5. Nathaly en Niels staan te praten.
Dat is schriftelijke/mondeline communicatie.

Woordenschat

3

Lees de zinnen. Zet het cijfer van de zin in de juiste kolom van de tabel. De eerste zin is voorgedaan.

- 1 Ik ben een schrijver en heb al vier boeken geschreven.
- 2 Niels is heel goed in het geven van spreekbeurten.
- 3 Mijn opa kan heel goed verhalen vertellen.
- 4 De penvriendin van Lucio schrijft heel mooie brieven.
- 5 Juf Mirta kan dingen heel goed uitleggen als wij het niet snappen.
- 6 Dat leesboek is zo goed geschreven dat je alles meteen snapt.

schriftelijke vaardigheid	mondelijke vaardigheid
1 _____	_____

Woordenschat

4

Hagop en Nathan zijn vrienden.

Ze hebben samen een geheimschrift bedacht dat alleen zij **begrijpen**. Zo kan niemand lezen wat ze schrijven.

Hieronder staat een van hun brieven in het geheimschrift. Kun jij de brief ontcijferen? Gebruik de code uit het hok.

D = a	E = b	F = c	G = d	H = e	I = f
J = g	K = h	L = i	M = j	N = k	O = l
P = m	Q = n	R = o	S = p	T = q	U = r
V = s	W = t	X = u	Y = v	Z = w	A = x
B = y	C = z				

Krf Qdwkdq
Doohv jrhg?
Zlm kheehq qx wddiihv hq ln ylqg khw hfkvwddl!
Ln ehjulms hu qlnv ydq. Ln krrs gdw gh ohv vqho dihorshq lv.
Ln prhw qx vwrsshq, dqghuv clhw phhvwhu Luhhn khw plvvfklhq.
Grhl, wrw vwudnv.
Jurhwmhv, Kdjrs.

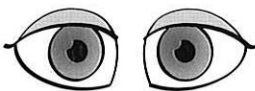
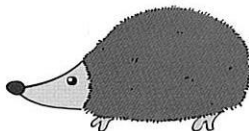

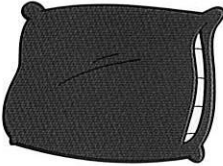
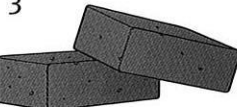

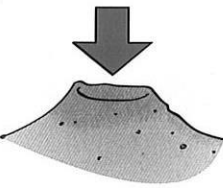
Spelling

1

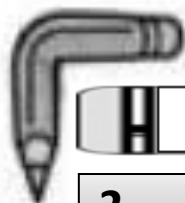
Als je aan het einde van een klankgroep een korte klank hoort, schrijf je een dubbele medeklinker, zoals bij het woord **dikke**.

Als je aan het einde van een klankgroep een lange klank hoort, schrijf je hem met een klinker, zoals bij het woord **dame**.

Schrijf de woorden die bij de plaatjes horen op de lijntjes.

1				
2				
3				

1	_____	_____	_____	_____
2	_____	_____	_____	_____
3	_____	_____	_____	_____

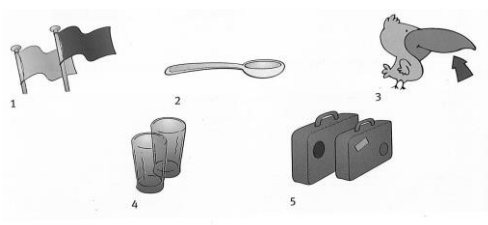
2 Welke letters ontbreken?

Vul de goede letters in.

Kies uit: **sch, schr, cht, gt.**

- 1 Het kleine kind _____ **eeuwde** heel erg hard.
- 2 Ik zie enge _____ **aduwen** op de muur.
- 3 Wil je wel heel za _____ **j**es lopen?
- 4 De **verli** _____ **ing** van mijn fiets is stuk.
- 5 De was **droo** _____ aan de waslijn.
- 6 Het jonge paard is nog wat _____ **ikachtig**.
- 7 Door de val had Mara een paar _____ **ammen** op haar been.
- 8 Kevin denkt dat hij alles beter kan, hij is een echte **op** _____ **epper**.
- 9 De buurman **klaa** _____ over het lawaai dat vader bij het boren maakt.
- 10 De agent **ze** _____ dat iedereen wat **a** _____ **eruit** moet.

3 Bedenk bij elk plaatje een zin en schrijf die op.

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

Woordenschat

1

Weet jij wat het verschil is tussen **uitwendig** en **inwendig**?
Vul de woordkast in.

Zet de nummers op de goede plaats in de kast.

uitwendig	inwendig
_____	_____
_____	_____
_____	_____

2

Zijn de zinnen goed of fout?
Zet een kruisje in het goede hokje.

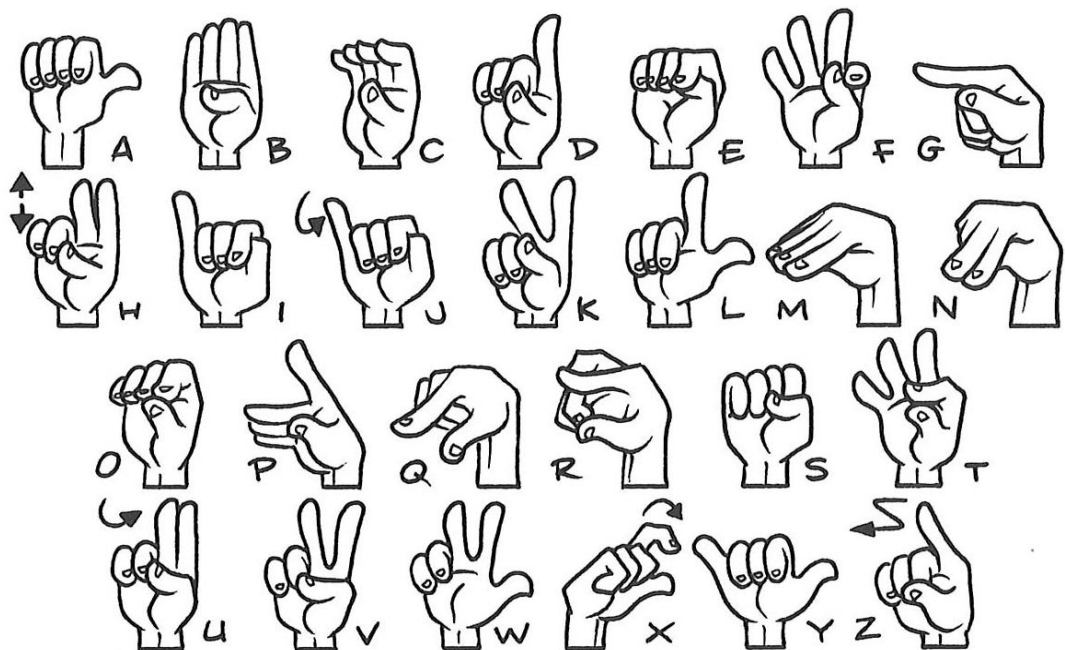
	goed	fout
1 Uitwendig is aan de binnenkant van je lichaam.	☐	☐
2 Inwendig is aan de binnenkant van je lichaam.	☐	☐
3 Als je bloost, worden je wangen rood.	☐	☐
4 Als je wangen rood worden, dan bloos je.	☐	☐
5 Als je een appel door de helft snijdt, heb je een doorsnede.	☐	☐
6 Als je iemand niet verstaat, kun je goed horen wat er gezegd wordt.	☐	☐
7 Als je iemand niet begrijpt, snap je niet wat hij bedoelt.	☐	☐

Woordenschat

- 3** Dove en doofstomme mensen praten met elkaar in **gebarentaal**. Gebarentaal is een taal die je spreekt met je handen. Je maakt er geen geluid bij.

Kijk maar.

Probeer nu je naam uit te beelden met het handalfabet. Oefen maar een paar keer. Lukt het ook snel?

Woordenboek

de afloop: *De afloop* van iets is het eind, bijvoorbeeld *de afloop* van een gebeurtenis is wat er op het laatst gebeurt.

slissen: *Slissen* is praten met je tong tussen je tanden.

het slot: *Het slot* van een verhaal is het einde ervan.

het spraakgebrek: Als iemand een *spraakgebrek* heeft, is het moeilijk om sommige woorden goed uit te spreken. Slissen en stotteren zijn voorbeelden van een *spraakgebrek*.

stotteren: *Stotteren* is stotend praten, waardoor je vaak letters herhaalt of moeilijk kunt uitspreken.

voorspellen: Als iemand iets *voorspelt*, zegt hij dat het gaat gebeuren.

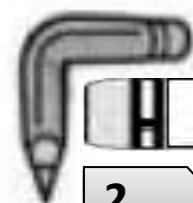
1

Lees de zinnen en vul de goede woorden in.
Kies uit de woorden in het hok.

slissen spraakgebrek stotteren

- 1 Als je slist heb je een _____.
- 2 Als je de eerste letters van een woord een paar keer achter elkaar zegt, dan noemen we dat _____.
- 3 Als je de 's' net als een slissende slang zegt, dan noemen we dat _____.

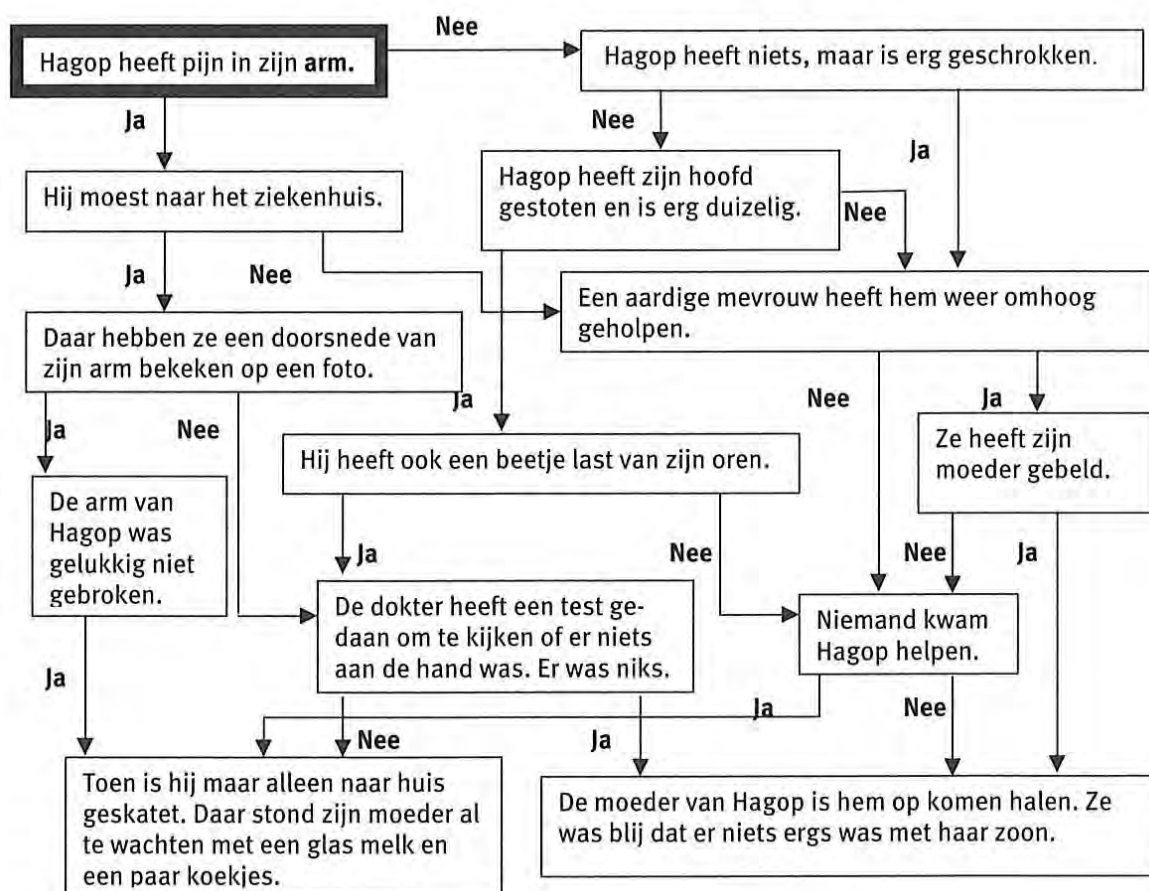
Woordenschat

2

Samen.

Hagop heeft vanmiddag een ongeluk gehad. Hij is gevallen met zijn skates onderweg naar huis.
Zijn jullie benieuwd hoe dit verhaal afloopt?
Kunnen jullie het slot voorspellen?

Kies samen hoe het verhaaltje afloopt.
Kies steeds voor ja of nee en volg dat pijltje.
Lees dan de volgende tekst.
Begin bij het dikgedrukte hok.

Woordenschat

Hoe liep jullie verhaaltje af? Schrijf het hier op.

3

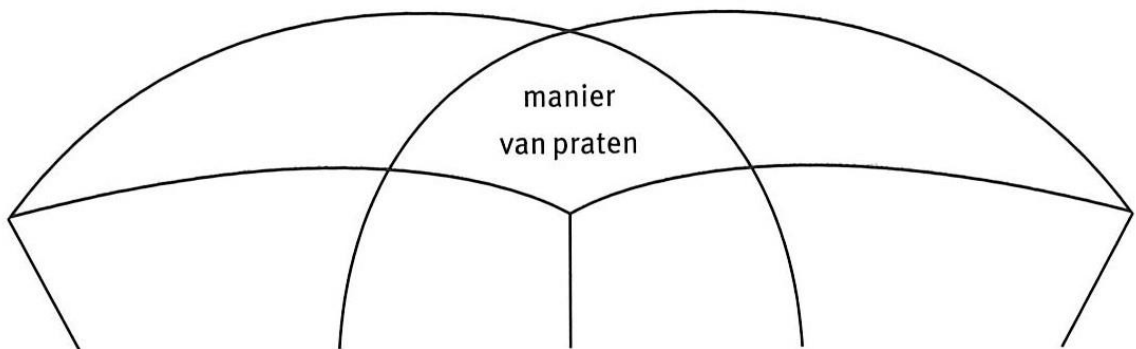
Er zijn verschillende manieren van praten. De meeste mensen praten gewoon. Sommige mensen hebben een spraakgebrek. Ze slissen of stotteren. Soms praten mensen binnensmonds. Dan zijn ze slecht te verstaan.

Gewoon praten, slissen, stotteren en binnensmonds praten zijn verschillende manieren van praten.

- 1 Zoek in het woordenboek naar nog een manier van praten. Schrijf deze op.

- 2 Probeer zelf nog een manier van praten te bedenken. Schrijf deze op.

- 3 Vul nu de woordparachute in.

Woordenschat

4

Meneer Freek heeft een neef. Die neef heet Bart.
Neef Bart stottert een beetje.
Kun jij ontcijferen wat hij heeft gezegd?

- 1 Mmiiijn nnnnaamm issss Bbbarrtt.
- 2 Hhhett iss hhhheel lllasstigg omm ttte stotteren.
- 3 Dat heet een een eeen ssspraakgebbbrekk.
- 4 Mmmaarr nnniett eeeecchtt errrgg.
- 5 Jjjeee mmmoett er gggewwwoonn aan wennenn.

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

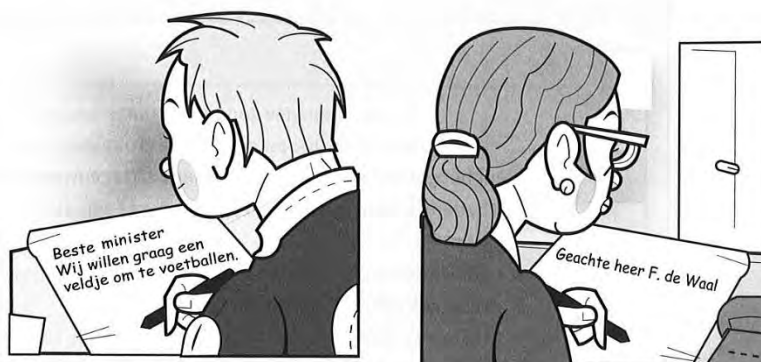
5 _____

Leesbegrip

5

Lees de strip over Fabio de Waal. Hij gaat de minister vragen of er een voetbalveldje bij hem in de buurt kan komen.

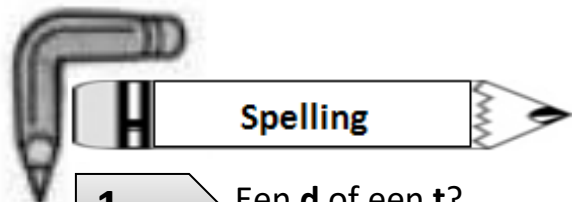

Fabio schrijft een brief aan de minister. Hij wil graag een voetbalveldje bij hem in de buurt en misschien kan de minister daar wel voor zorgen.

Fabio krijgt een brief van de minister terug. Zijn moeder leest hem voor: "Geachte Heer F. de Waal, ingevolge uw aanvraag omtrent een voetbalveld, kan ik u mededelen dat wij u verzoek zullen honoreren." Fabio begrijpt er niets van. "Wat staat er nou?" vraagt hij. "Jij krijgt je voetbalveld", zegt zijn moeder. Fabio juicht.

Schrijf onder het tweede plaatje ook een paar zinnen.

Spelling

1 Een d of een t?

Als de eindklank van een woord een /t/ is, maak je het woord langer.

Als je dan een /d/ hoort, is de eindletter van dat woord ook een d.

hond - honden

Als je aan het eind van een persoonsvorm een /t/-klank hoort, dan moet je het woord niet langer maken. Je schrijft dan een t, behalve bij had, deed en stond.

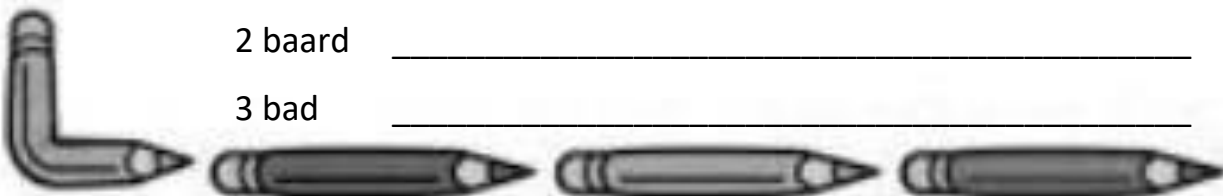
speelt

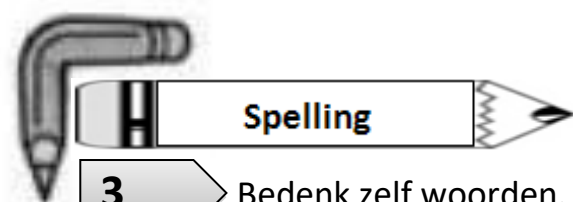
Vul eerst de juiste letter in de meervoudsvorm in.
Zet dan het enkelvoud erachter.

- 1 buurtfees ___ en _____
- 2 rashon ___ en _____
- 3 punthoof ___ en _____
- 4 keukenkas ___ en _____
- 5 zomermaan ___ en _____
- 6 vloerke ___ en _____
- 7 tafelran ___ en _____
- 8 stoelpo ___ en _____
- 9 werkschrijf ___ en _____
- 10 zandstran ___ en _____

2 Bedenk er steeds drie rijmwoorden bij. Denk je aan de d of t?

- 1 hond _____
- 2 baard _____
- 3 bad _____

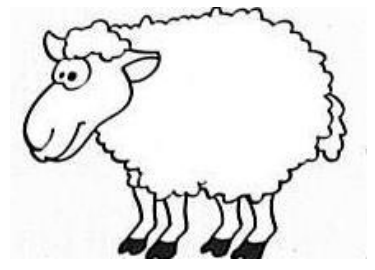

3 Bedenk zelf woorden. Schrijf ze op.

Vijf woorden die met **sch** beginnen.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____

Vijf woorden die op **cht** eindigen.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____

Vijf woorden die op **gt** eindigen.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____

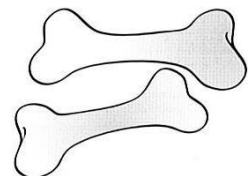
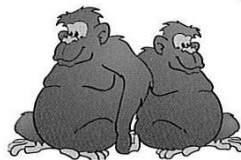
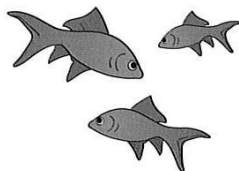
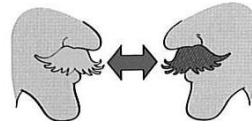
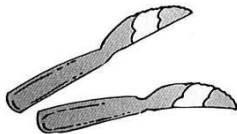
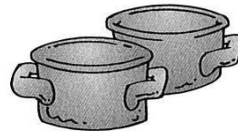

Spelling

4 Schrijf de woorden die bij de plaatjes horen in de goede kolom.

woorden met een **lange** klank
aan het eind van de eerste
klankgroep

woorden met een **korte** klank
aan het eind van de eerste
klankgroep

1.1

Kleur het goede hokje achter de zinnen t.t. (tegenwoordige tijd) of v.t. (verleden tijd).

Bij t.t. denk je aan nu. Bij v.t. denk je aan vroeger.

	t.t.	v.t.
5 Tim denkt na.	☐	☐
6 De draak at honderd kilo aardappelen.	☐	☐
7 Hij leerde Chinees.	☐	☐
4 Joris moppert.	☐	☐

1.2

Zet een streep tussen het onderwerp en het gezegde.
De eerste is voorgedaan.

- 1 Joris/blijft logeren.
- 2 Joris gaapt.
- 3 Miauwte ze?
- 4 Dromen de jongens?

Taalbeschouwing**2.1**

Schrijf de zinnen over. Maar verander steeds de tijd.

- 1 Joris blijft slapen.

- 2 De vriendjes mogen opblijven.

- 3 De draak leerde praten.

- 4 De jongens gaan slapen.

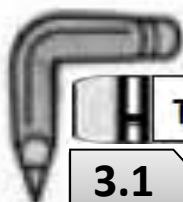
2.2

Kijk nog eens naar de zinnen van opdracht 2.1.
In het gezegde is steeds één woord veranderd.

Dit is de _____

Zet in elke zin van opdracht 2.1 een streep onder dit ene woord.

Taalbeschouwing

3.1

Schrijf de zinnen over. Maar je moet steeds de tijd veranderen.

- 1 De heks praatte.

- 2 Joris gaapt.

- 3 De poes sliep.

- 4 De jongens dromen.

3.2

Verdeel de zinnen van opdracht 3.1 met een streep tussen onderwerp en gezegde.

3.3

Alleen de persoonsvorm is telkens veranderd.
Kleur in elke zin van opdracht 3.1 de persoonsvorm blauw.

3.4

Kleur het woord dat goed is groen:
In de zinnen bij opdracht 3.1 zijn het gezegde en de persoonsvorm verschillend/gelijk.

Taalbeschouwing

4.1

Lees eerst elke zin zoals hij hieronder staat.
 Lees de zinnen daarna, zachtjes voor jezelf, in de andere tijd.
 Er verandert dan één woord. Dat is de persoonsvorm.
 Zet een streep onder de persoonsvorm bij elke zin.

- 1 De jongens liggen gezellig te kletsen.
- 2 Kan die heks echte toverdrankjes maken?
- 3 De deur van de slaapkamer gaat open.
- 4 Komt de vader van Tim binnen?
- 5 De jongens moeten gaan slapen.

4.2

Schrijf de zinnen van opdracht 4.1 op in de verleden tijd.
 Zet een streep onder de persoonsvorm bij elke zin.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____

Woordenboek

formeel: *Formeel* is zoals het volgens de regels eigenlijk moet of hoort. *Formeel* taalgebruik is netjes en soms nogal deftig. Bijvoorbeeld: "Geachte dames en heren, ik hoop van harte dat het programma van deze middag uw goedkeuring kan krijgen."

informeel: *Informeel* is het tegenovergestelde van formeel. *Informeel* taalgebruik is taal met gewone alledaagse woorden. Dit taalgebruik is nogal losjes. Bijvoorbeeld: "Hallo mensen, hebben jullie het een beetje naar je zin?"

de landstaal: *De landstaal* is een taal die in een land wordt gesproken, bijvoorbeeld Papiamentu.

populair: *Populair* is wat veel mensen leuk vinden of wat veel mensen doen. Voetballen is een *populaire sport*; *populair* taalgebruik is informeel taalgebruik met woorden die veel mensen leuk vinden zoals: cool, great, chill, enzovoort.

de streektaal: *De streektaal* is de taal die in een deel van een land wordt gesproken. Bijvoorbeeld in Nederland spreken de Amsterdammers ietsje verschillend dan de Rotterdammers. Hun accent is anders.

het taalgebruik: *Het taalgebruik* is de manier waarop je spreekt. Bijvoorbeeld: Zij heeft een nogal grof taalgebruik, zij gebruikt veel scheldwoorden.

de wereldtaal: *De wereldtaal* is een taal die veel mensen over de hele wereld begrijpen.

Woordenschat

Woordenboek

zakelijk: *Zakelijk* betekent nuchter en praktisch. Er spreekt geen gevoel uit. Bijvoorbeeld: De directeur zei op een *zakelijke* toon tegen mijn vader: "U bent ontslagen."
Zakelijk taalgebruik is formeel taalgebruik waaraan je niet kunt horen hoe iemand zich voelt.

1.1

Maak met drie woorden uit het hok een woordtrap.
 Eén woord hoort er niet bij. Weet jij welk woord dat is?
 Eén woord is al ingevuld.

de landstaal de moedertaal de streektaal de wereldtaal

Welk woord hoort niet in de trap thuis? _____

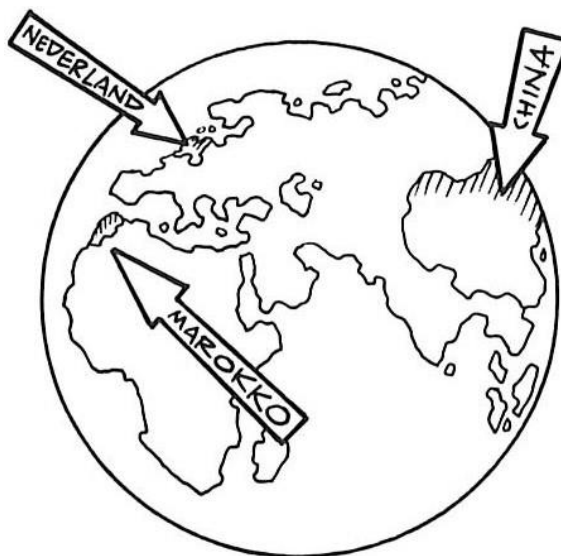

Woordenschat

1.2

Lees.

- 1 Je ziet hierboven een wereldbol. Er worden in de wereld verschillende talen gesproken. Een paar talen kan bijna iedereen op de hele wereld verstaan. Die talen noemen we wereldtalen. Welke taal is een wereldtaal? _____
- 2 Chun Li komt uit China. De eerste taal die zij heeft geleerd is Chinees. Wat is Chun Li's moedertaal? _____
- 3 Junior komt uit Aruba. De eerste taal die hij heeft geleerd is Papiamentu. Wat is Junior's moedertaal? _____
- 4 Wat zou Jan zijn moedertaal zijn? _____
- 5 En wat spreken wij in de klas onder een rekenles bijvoorbeeld?

Omcirkel je antwoord.

moedertaal

streektaal

wereldtaal

landstaal

Woordenschat
1.3

Meneer Jozef heeft de kinderen uit klas 5 verteld over verschillende soorten taalgebruik. Hij geeft overal een voorbeeld van. Lees maar.

Schrijf in elke tekstballon welk soort taalgebruik meneer Jozef wil laten horen. Kies uit de woorden in het hok.

formeel**informeel****populair****zakelijk**

U heeft niet bereikt wat u moest bereiken, dus u bent ontslagen.
Taalgebruik:

Ik zag echt een supervette auto voorbijrijden!
Taalgebruik:

Geachte Heer.
Hiermee bevestig ik uw brief van 10 mei jongstleden.
Taalgebruik:

Hallo mensen. Alles goed?
Prima, met mij ook. Laten we weer verder gaan.
Taalgebruik:

Leesbegrip**2.1**

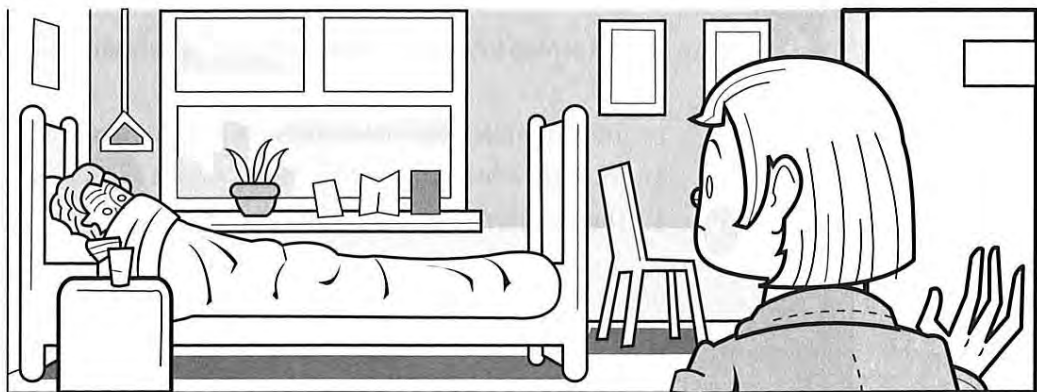
Lees.

Met kloppend hart stapt Karina de kamer binnen. Oma is ziek en ligt in een bed bij het raam. Ze heeft het spierwitte laken tot haar neus opgetrokken. Karina aarzelt.

Dit is een begin van een verhaal.

Er wordt in verteld dat oma ziek is en dat Karina bijna niet naar haar toe durft te gaan.

Hoe zal het verder gaan? Schrijf niet meer dan vijf regels.

Leesbegrip

2.2

Lees nu het vervolg van het verhaal bij opdracht 3.2 op bladzijde 38 en 39 in je Taalleesboek.

Had jij dit vervolg ook voorspeld? Schrijf op.

2.3

Welk vervolg vind je beter?

Dat wat jij bedacht hebt of wat de schrijver bedacht heeft? Schrijf maar op en zet er ook bij waarom je dat vindt.

Woordenboek

het accent: *Het accent* is de manier waarop iemand de taal uitspreekt. Je kunt aan een *accent* horen waar iemand vandaan komt, bijvoorbeeld wanneer een Nederlander Papiamento spreekt.

het dialect (de streektaal): *Het dialect* is de taal uit een bepaalde streek, met aparte woorden en grammaticale kenmerken.

het Standaardnederlands: *Het Standaardnederlands* is goed Nederlands, zonder accent of dialect.

1.1

Is de zin goed of fout?
Zet een kruisje in het goede hokje.

	goed	fout
1 Een ander woord voor streektaal is dialect.	☐	☐
2 Je kunt aan een accent niet horen waar iemand vandaan komt.	☐	☐
3 De landstaal is de officiële taal van een land.	☐	☐
4 De moedertaal is de taal die je eerst leert.	☐	☐
5 Standaardnederlands is Nederlands met een dialect.	☐	☐

Woordenschat

1.2

Iedereen spreekt verschillende talen.

3. Wat is jouw moedertaal? Spreek jij een wereldtaal?

4. Spreek je misschien een dialect?

5. Vul het schema in.

6. Als je bijvoorbeeld geen dialect spreekt, vul je gewoon nee in.

7. 8.

9. de moedertaal

10. de wereldtaal

11. de streektaal

12. de landstaal

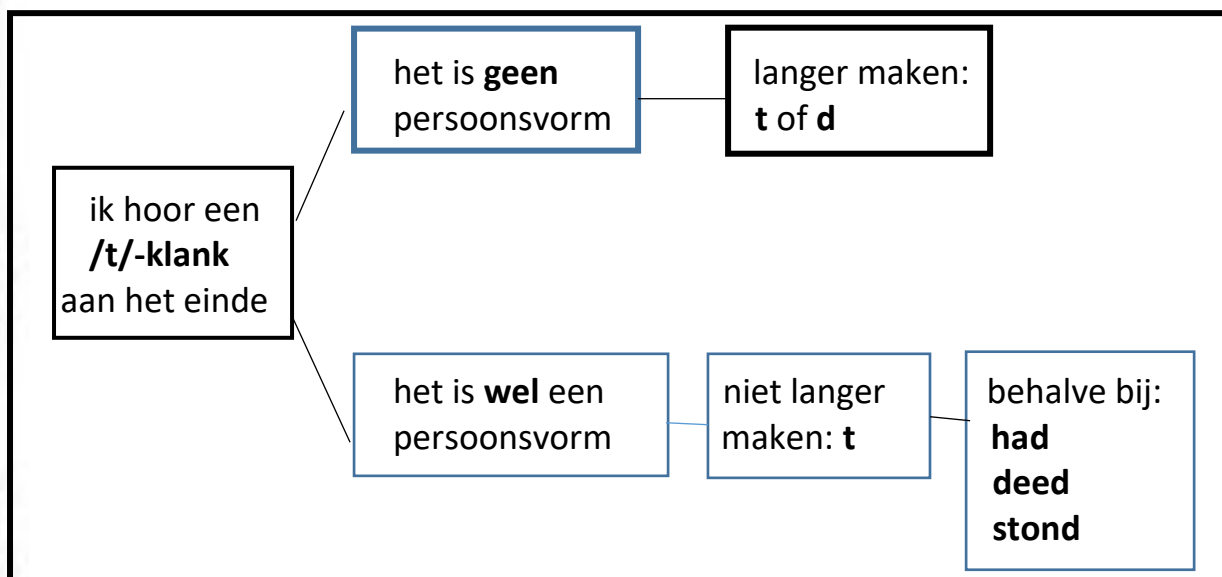
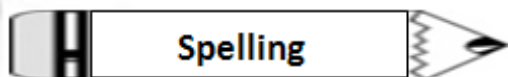
13. het dialect

14. het accent

15. het Standaardnederlands

de moedertaal	
de wereldtaal	
de streektaal	
de landstaal	
het dialect	
het accent	
het Standaardnederlands	

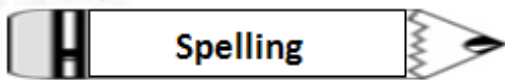

1.1

Bedenk bij elke zin een persoonsvorm in **de tegenwoordige tijd**.
Kijk naar de woorden tussen haakjes.

- 1 Laura _____ de baby een schone luier aan. (doen)
- 2 Anna _____ bezorgd toe. (kijken)
- 3 _____ het niet te lang? (duren)
- 4 Opeens _____ de meisjes geluiden in de struiken. (horen)
- 5 Verschrikt _____ ze achterom. (kijken)
- 6 Kevin _____ tevoorschijn. (komen)
- 7 Hij _____ : 'Ik hoor jullie.' (zeggen)
- 8 Even later _____ ze: 'Laura, Laura!' (horen)
- 9 Het _____ de stem van Laura's moeder. (zijn)
- 10 Zij _____ de meisjes met de baby. (zoeken)

1.2

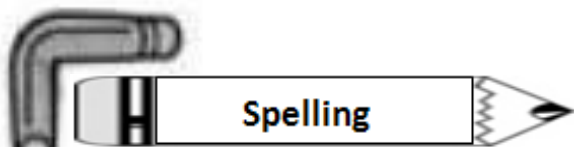
Schrijf de persoonsvormen van opdracht 1.1 in de verleden tijd.

1 _____	6 _____
2 _____	7 _____
3 _____	8 _____
4 _____	9 _____
5 _____	10 _____

2Zet elke zin in de tegenwoordige tijd.
Schrijf dan de nieuwe persoonsvorm erachter.

1 Kevin liep door het park.	loopt
2 Hij schopte een steentje voor zich uit.	_____
3 Ineens hoorde hij stemmen.	_____
4 Het geluid kwam vanachter een paar struiken.	_____
5 Hij luisterde even.	_____
6 Daarna lachte hij.	_____
7 Hij kende die stemmen.	_____
8 Even later kroop hij door de struiken.	_____
9 Daar zag hij Laura en Anna met de kinderwagen.	_____
10 Laura had een baby op haar schoot.	_____

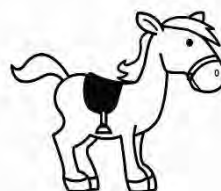
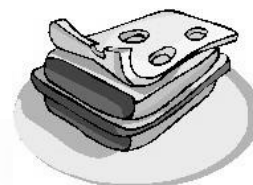

3

Moet er een **d** of een **t** staan?
Schrijf de woorden in je schrift.

- 1 pun__hoof__
- 2 flui__ketel
- 3 voe__balvel__
- 4 scha__kis__
- 5 zan__stran__
- 6 paspoor__
- 7 hoof__sta__
- 8 broo__beleg
- 9 pos__kantoor
- 10 rijpaar__

Kijk naar de plaatjes.
Zie je het juiste plaatje, maak het dan aan het woord vast.

4

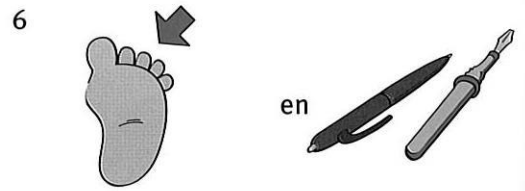
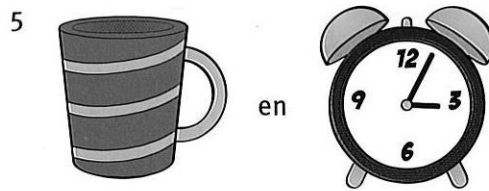
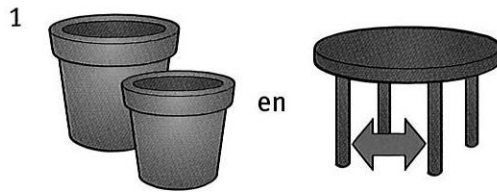
Zoek de woorden met **sch** of **schr** in de zinnen.
Schrijf ze op.

- 1 De meisjes sluiten vriendschap met elkaar. _____
- 2 Bij het afscheid moest iedereen huilen. _____
- 3 Wie is het meest geschikt om in het doel te staan? _____
- 4 Misschien moeten we David daar voor nemen. _____
- 5 De grote olifanten beschermen de kleintjes. _____
- 6 Ik moet nog boodschappen doen. _____
- 7 De vaas viel in scherven op de grond. _____
- 8 Wij genieten van het mooie landschap. _____
- 9 Door het geschreeuw vlogen de vogels weg. _____
- 10 Het schriftje ziet er slordig uit. _____

Spelling

5 Bekijk de plaatjes. Schrijf de woorden twee aan twee op.

- 1 _____ en _____
- 2 _____ en _____
- 3 _____ en _____
- 4 _____ en _____
- 5 _____ en _____
- 6 _____ en _____

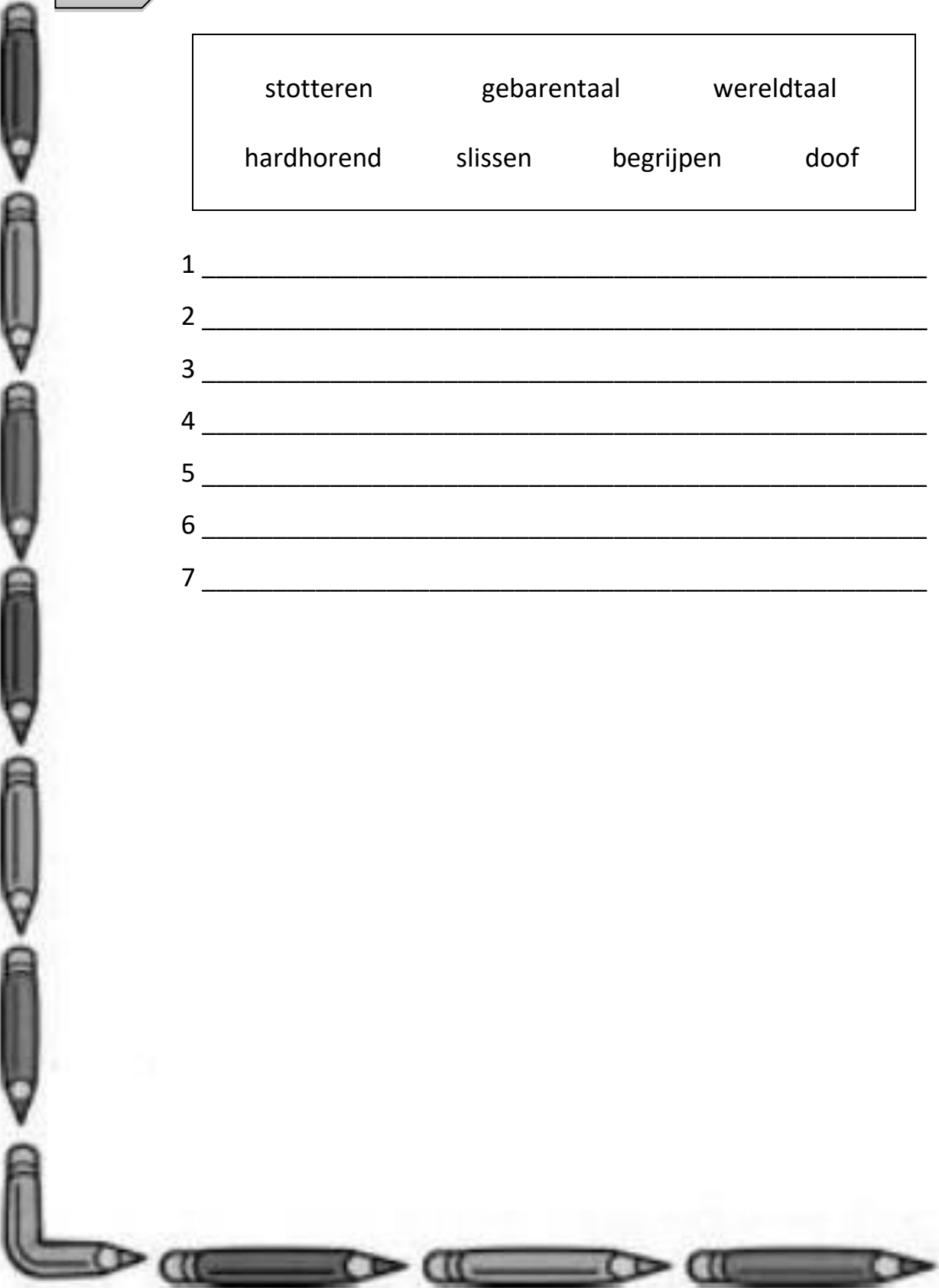

6

Maak met ieder woord uit het hok een zin.

stotteren	gebarentaal	wereldtaal	
hardhorend	slissen	begrijpen	doof

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____

Spelling

1

Een **d** of **t**?

Als je het niet weet, maak je het woord of het woorddeel langer.

1	stran__stoel	6	po__loo__
2	ondeugen__	7	voe__stap
3	verlief__	8	ochten__kran__
4	han__oek	9	ingewikkel__
5	pos__bode	10	wach__kamer

2

Lees elk woord zachtjes voor jezelf. Bedek het woord daarna met je hand. Schrijf het dan in de goede kolom. Kijk het woord na.

sch

schr

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Spelling

Lees de woorden in het vak.
Hoor je een **lange** of een **korte klank**?
Schrijf ze in de goede kolom.

spelen	dame	verkopen	poten
dromen	kromme	boodschappen	schalen
spellen	voetballen	potten	likken

korte klank

lange klank

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

3

Taalbeschouwing

- 4** Kruis bij de nu-zinnen het hokje onder t.t. aan.
Kruis bij de vroeger-zinnen het hokje onder v.t. aan.

	t.t.	v.t.
1 Het vliegtuig landde op tijd.	☐	☐
2 Oma schreef me een brief.	☐	☐
3 Komt je vader morgen weer terug?	☐	☐
4 Ze wandelen door de duinen.	☐	☐

- 5** Maak van elke zin een vraagzin en schrijf hem op in de andere tijd. De eerste zin is voorgedaan.

- 1 Franca verhuist vaak.
Verhuisde Franca vaak?
- 2 Ze trokken een lijn in het zand.

- 3 Je doet alles verkeerd.

- 4 De muis schoot onder de kast.

Taalbeschouwing

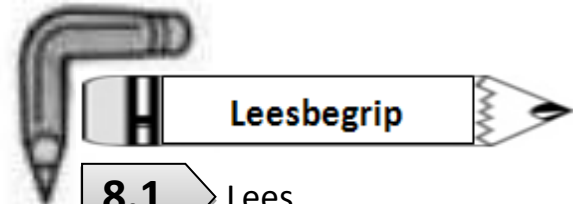
6 Zet de zinnen in een andere tijd. Schrijf alleen het veranderde woord op. De eerste is al voorgedaan.

- 1 Susan verdeelt de snoepjes. verdeelde
- 2 Reist ze alleen met de trein? _____
- 3 Jannie speelde een leuk spel. _____
- 4 Soms doet Mark heel vervelend. _____

7 Vul de goede vorm van het werkwoord in.
Ze staan allemaal in de verleden tijd.

- 1 groeien - Het jonge poesje _____ flink.
- 2 verstaan - _____ jij wat zij vertelde?
- 3 helpen - De jongens _____ met schoonmaken.
- 4 zwemmen - De hond _____ naar de stok.

8.1

Lees.

Hoor je mij?
Begrijp je wat ik zeg?
Spreek dan met twee woorden,
smak niet zo,
5 leg meteen dat boek eens weg.

Hoor je mij?
Begrijp je wat ik bedoel?
Ruim je kamer dan eens op,
snoep niet zo veel,
10 zit niet te wippen op je stoel.

Hoor je mij?
Begrijp je me eindelijk een keer?
Doe dan gewoon wat ik zeg,
zonder vragen, zonder zeuren.
15 Dan hoor je mij niet meer.

Henk Hokke

Waar gaat het hele gedicht over?
Zet een kruisje voor het goede antwoord.

- a Iemand moet zijn kamer opruimen.
- b Iemand moet met twee woorden spreken.
- c Iemand mag niet zo veel snoepen.
- d Iemand wil dat er naar hem of haar wordt geluisterd.

Leesbegrip

8.2 Zet steeds een kruisje in het goede hokje.

	ja	nee
1 Er komt een persoon in voor die iets beleeft.	☐	☐
2 Er is een duidelijke hoofdpersoon.	☐	☐
3 Er gebeurt iets in het gedicht.	☐	☐
4 Er staat in waar het gebeurt.	☐	☐
5 Er staat in wanneer het gebeurt.	☐	☐

8.3 Wordt er in het gedicht een verhaal verteld?
a ja b nee

9 Lees.

Sommige kinderen worden doof geboren

Wie doof geboren wordt, leert heel moeilijk praten.

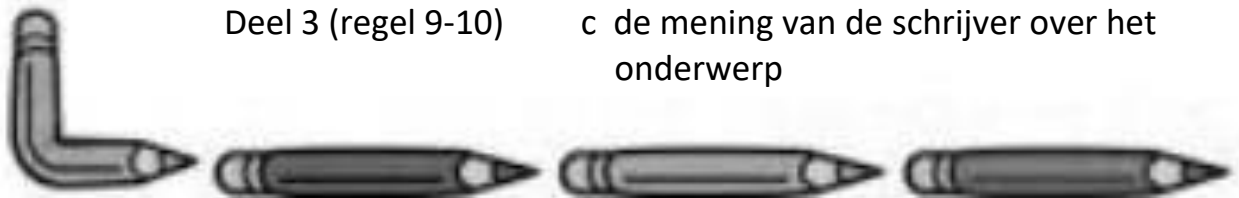
Je kunt immers niet horen wat er tegen je gezegd wordt. En dan kun je dat ook niet nadoen. Dove kinderen leren heel goed kijken naar de mond van een ander. Dan zien ze hoe klanken en woorden gevormd worden. Dove mensen leren meestal wel praten. Maar ze hebben er veel moeite mee. Daarom leren ze vaak ook een gebarentaal. Daarbij worden woorden en letters uitgebeeld. Het duurt erg lang om die taal goed te leren.

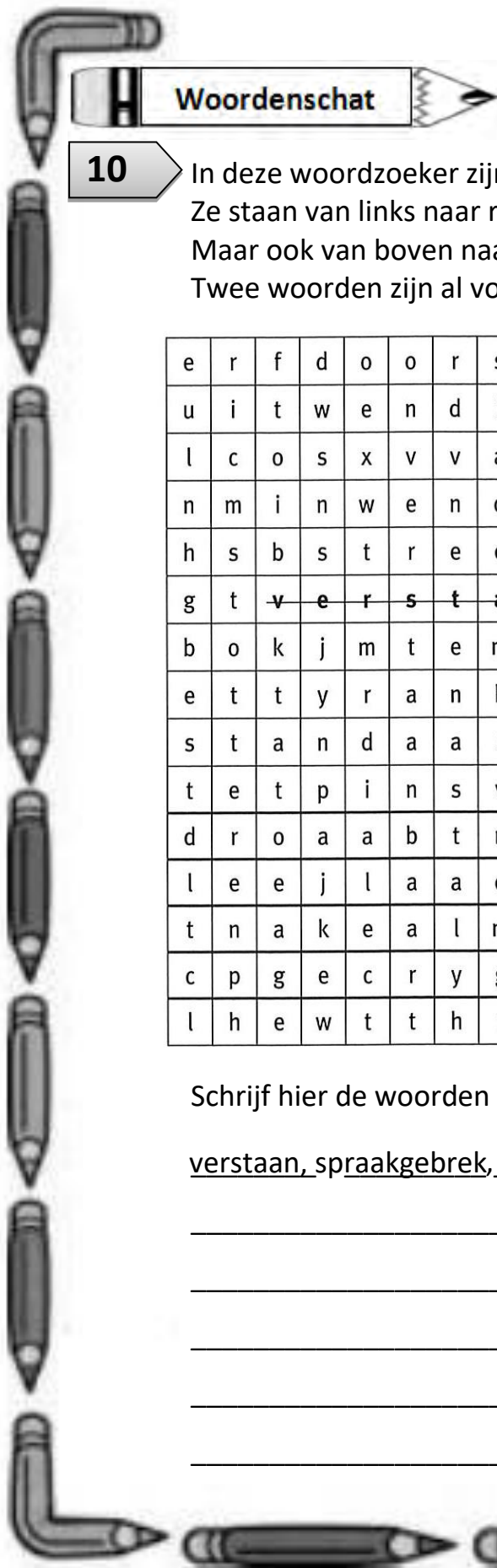
Als je doof bent, moet je er dus heel wat voor over hebben om jezelf toch verstaanbaar te maken.

Deze tekst bestaat uit drie delen. In elk deel lees je iets anders. Welke letters horen bij deel 1, deel 2 en deel 3?

Trek een lijntje van elk deel naar de juiste letter.

Deel 1 (regel 1)	a bijzondere dingen over het onderwerp
Deel 2 (regel 2-8)	b het onderwerp van de tekst
Deel 3 (regel 9-10)	c de mening van de schrijver over het onderwerp

Woordenschat

10

In deze woordzoeker zijn 17 woorden van dit thema verstopt. Ze staan van links naar rechts, dat heet *horizontaal*. Maar ook van boven naar beneden, dat heet *verticaal*. Twee woorden zijn al voorgedaan.

e	r	f	d	o	o	r	s	n	e	d	e	t	g	v	m	h	u	j
u	i	t	w	e	n	d	i	g	h	s	x	s	q	o	o	a	o	q
l	c	o	s	x	v	v	a	o	x	p	l	j	r	o	m	r	r	n
n	m	i	n	w	e	n	d	i	g	r	j	i	m	r	p	d	g	k
h	s	b	s	t	r	e	e	k	t	a	a	l	o	s	e	h	e	d
g	t	v	e	r	s	t	a	a	n	a	z	p	e	p	l	o	d	o
b	o	k	j	m	t	e	m	g	q	k	o	e	d	e	e	r	u	o
e	t	t	y	r	a	n	k	c	u	g	l	n	e	l	n	e	l	f
s	t	a	n	d	a	a	r	d	n	e	d	e	r	l	a	n	d	s
t	e	t	p	i	n	s	v	a	f	b	b	c	t	e	i	d	i	t
d	r	o	a	a	b	t	n	r	o	r	v	c	a	n	e	r	g	o
l	e	e	j	l	a	a	d	s	y	e	n	c	a	s	l	o	t	m
t	n	a	k	e	a	l	m	m	f	k	i	s	l	i	s	s	e	n
c	p	g	e	c	r	y	g	e	b	a	r	e	n	t	a	a	l	c
l	h	e	w	t	t	h	r	w	e	r	e	l	d	t	a	a	l	g

Schrijf hier de woorden die je gevonden hebt.

verstaan, spraakgebrek, _____

Taalbeschouwing
11

Hieronder staan allerlei vormen van werkwoorden.
Schrijf er de woordenboekvorm achter.
De eerste woorden zijn al voorgedaan.

	<i>woordenboekvorm</i>
kwamen	komen
gezegd	zeggen
schreeuwt	_____
liep	_____
lachend	_____
huilend	_____
gepraat	_____
geknikt	_____

12

Maak met de volgende woorden steeds een zin in de tegenwoordige tijd en een zin in de verleden tijd:

1 doof, 2 gebarentaal, 3 hardhorend, 4 doofstom.

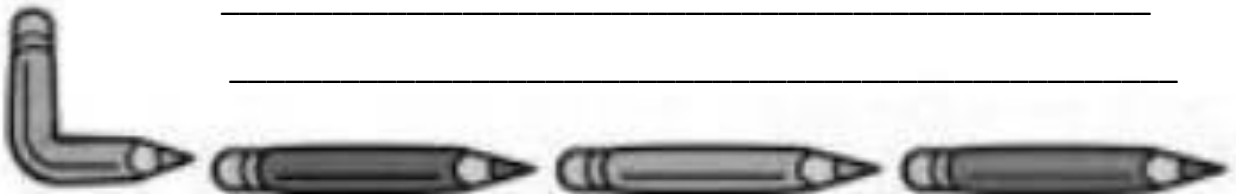
- 1 _____

- 2 _____

- 3 _____

- 4 _____

4

Taalbeschouwing

13.1 Maak zinnen met de werkwoorden die erbij staan.
Alle zinnen moeten verleden tijd worden.
De eerste zin is voorgedaan.

- 1 eten - De poes at brokjes.
- 2 vertellen - _____
- 3 duiken - _____
- 4 liggen - _____

13.2 Zet een streep onder de persoonsvorm in elke zin van opdracht 13.1.

14.1 Zet een streep tussen het onderwerp en het gezegde in de volgende zinnen.

- 1 Tims vriendje mag komen logeren.
- 2 De draak kon leren praten.
- 3 De jongens moeten gaan slapen.

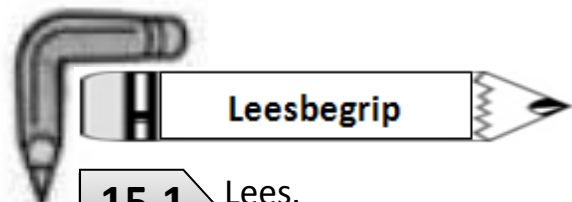

Schrijf de zinnen bij opdracht 14.1 op in de andere tijd.

- 14.2**
- 1 _____
 - 2 _____
 - 3 _____

14.3 Zet een streep onder de persoonsvorm in elke zin van opdracht 14.2.

15.1 Lees.

Meer talen in één land

Er zijn landen waar twee of meer talen gesproken worden. Sint Maarten bijvoorbeeld. In een deel van dat land wordt Frans gesproken en in een ander deel Nederlands. In Zwitserland worden wel vier talen gesproken. En op ons eiland?

- 5 Behalve het Papiamento en het Nederlands kun je ook nog heel wat andere talen horen.

Die worden gesproken door de mensen die hier zijn komen wonen vanuit een ander land. Spaans, Engels en Surinaams bijvoorbeeld.

10

Het is wel leuk, meer talen in één land, maar soms ook wel lastig.

Lees alinea 1.

Waar gaat deze weettekst over?

15.2 Lees alinea 2.

Noem drie voorbeelden van landen met meer talen.

15.3 Lees alinea 3.

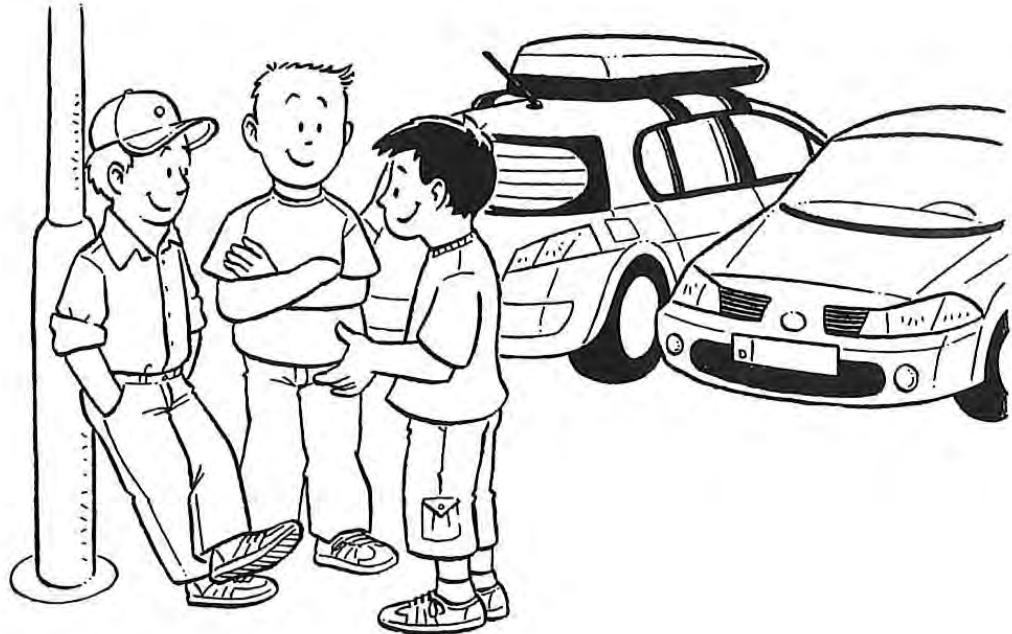
Staat daar een mening of een samenvatting?

Stellen

16.1 Bekijk het plaatje.

Bekijk de Schrijfwijzervragen.

Als er niets achter staat, mag je zelf iets bedenken en opschrijven.

Wie? Mario en twee Arubaanse jongens

Wat? _____

Waar? Op een parkeerplaats in Oranjestad.

Wanneer? _____

Woordenschat

17 Lees.

Lisa heeft een waarzegster gezien.
Een waarzegster is een vrouw die zegt dat ze de toekomst kan **voorspellen**.

Stel je voor dat jij naar de waarzegster gaat.
Wat zou jij willen dat jouw toekomst was?
Schrijf op. Verzin ook een naam voor de waarzegster.

De toekomstvoorspelling van _____

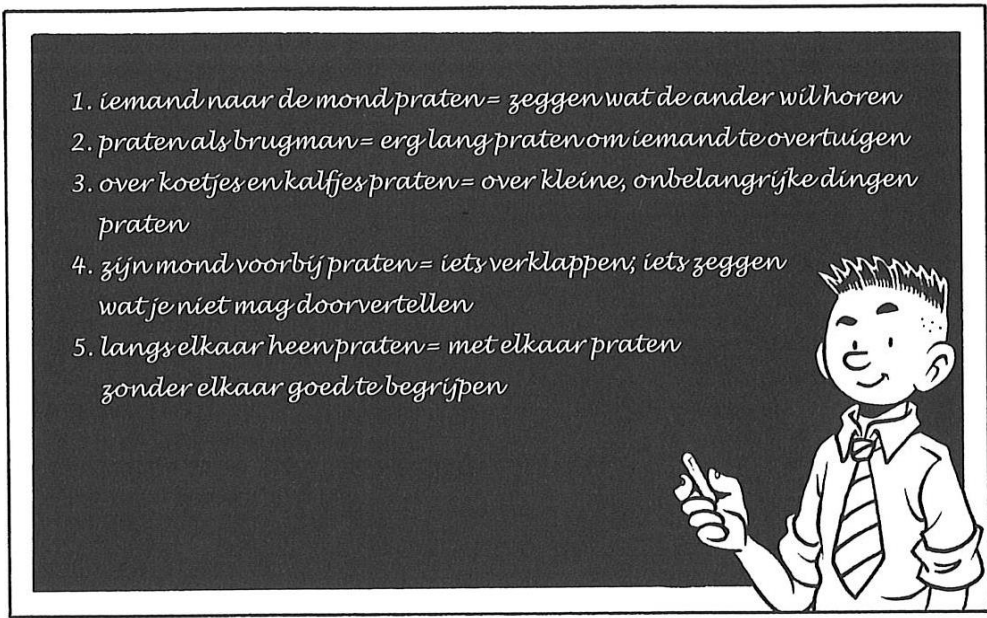
Mijn toekomst ziet er zo uit:

 Woordenschat

18

Er zijn uitdrukkingen die over praten gaan.
 Een uitdrukking is een zinnetje met een speciale betekenis.
 Meneer Jozef wil ze met klas 5 oefenen.
 Hij heeft een paar uitdrukkingen op het bord geschreven.
 Kijk maar.

-
1. *iemand naar de mond praten* = zeggen wat de ander wil horen
 2. *praten als brugman* = erg lang praten om iemand te overtuigen
 3. *over koetjes en kalfjes praten* = over kleine, onbelangrijke dingen praten
 4. *zijn mond voorbij praten* = iets verklappen; iets zeggen wat je niet mag doorvertellen
 5. *langs elkaar heen praten* = met elkaar praten zonder elkaar goed te begrijpen

Welke uitdrukking hoort erbij? Schrijf het juiste nummer op.

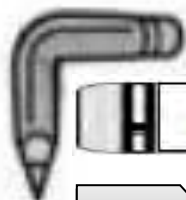
- 1 Gino wil graag verking met Rachel. Hij zegt: "Je bent zo aardig en zo lief."
 Rachel vraagt: "En vind je me ook slim?"
 "Oh ja", zegt Gino. "Ik vind dat je alles zo goed weet. Je kunt ook zulke slimme dingen zeggen. En je weet altijd zo veel."

Welke uitdrukking hoort erbij? _____

- 2 Gino heeft tegen Omar gezegd dat hij verking wil met Rachel. Omar moest beloven het aan niemand te vertellen. Maar toen kwam hij Lisa tegen en zij vroeg: "Denk je dat Gino verking met me wil?"
 "Oh nee", zei Omar. "Gino wil verking met Rachel."

Welke uitdrukking hoort erbij? _____

Woordenschat

19 Kies het woord uit dat in de zin past en vul het in.

- 1 rijles – reisgeld: Als ik 18 jaar ben, mag ik op _____.
- 2 vrijheid – blijheid: De mensen in dit land vechten voor hun _____.
- 3 keihard – stokstijf: Mijn broer sloeg _____ op zijn duim.
- 4 reisgids – reisgeld: Dat zoek ik op in de _____!
- 5 weiland – rijstveld: Ik breng de koeien naar het _____.

20 Welk woord wordt bedoeld?
Kies een woord uit het hok en schrijf het op.

schildpad	handdoek	eiland	speelgoed
hoofdpersoon	brandweerslang	badmeester	

- 1 een stuk land midden in het water: _____
- 2 spulletjes om mee te spelen: _____
- 3 iemand die in een zwembad werkt en zwemles geeft: _____
- 4 een doek om je handen mee af te drogen: _____
- 5 een dikke slang waarmee een brand wordt geblust:

- 6 een persoon over wie in een verhaal het meest wordt verteld:

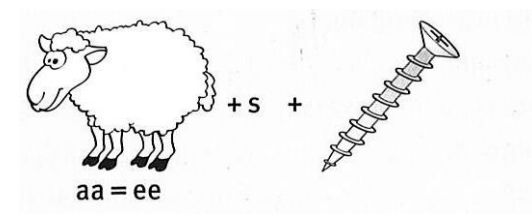
- 7 een traag beest met een schild op zijn rug: _____

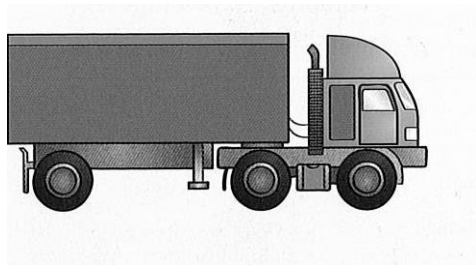

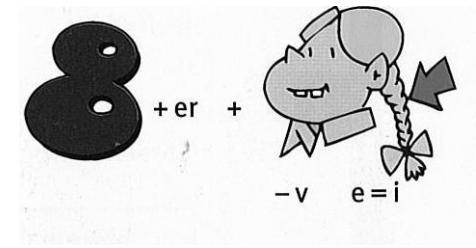

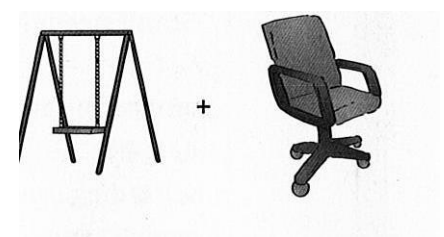
Woordenschat

21 Bekijk de plaatjes.
Wat staat er?

1.1

Het morsealfabet bestaat uit morsetekens:

a	· -	f	· · - ·	k	- · -	p	· - - ·	u	· · -
b	- · · ·	g	- - ·	l	· - · ·	q	- - · -	v	· · · -
c	- · - ·	h	· · · ·	m	- -	r	· - ·	w	· - -
d	- · ·	i	· ·	n	- ·	s	· · ·	x	- · · · -
e	·	j	· - - -	o	- - -	t	-	y	- · - -
								z	- · · · ·

Hieronder staat een bericht in morsetekens.

Schrijf eronder wat er staat:

· - | · · · · | · · · - | · - | · · · | - || · - - · | · - · | · - | - | · · | - - · | · ||

· · · · | · | · | · · · | - | - · · | · - | - - · | · | - · || · · · - | - - - | - - - | · · · ||

· · | · | - · · | · | · - · | · | · | - · ||

1.2

Schrijf een kort bericht:

Zet het in morsetekens:

Taalbeschouwing**1.3**

Schrijf het morsebericht op een blaadje.
Geef het aan een ander groepje om te ontcijferen.

1.4

Ontcijfer het morsebericht dat je van het ander groepje hebt gekregen.

Dit staat er:

 Taalbeschouwing **2**

1 Bedenk samen met je groepje een geheimtaal. Schrijf hem op.

2 Bedenk een bericht om aan een ander groepje te sturen.

3 Schrijf het in jullie geheimtaal.

4 Schrijf het bericht in geheimtaal op een blaadje. Schrijf op de achterkant van het blaadje de oplossing. Geef het bericht aan een ander groepje.

5 Jullie krijgen van een ander groepje een bericht. Kijk niet naar de oplossing. Probeer zelf de oplossing te vinden om bericht te lezen.

6 Volgens ons is de oplossing:

het